

Atomens dröm : Åbo den 20 januari 1910

Schoultz, Carl Johan,

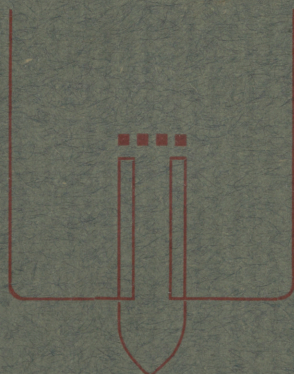
81 A Br.

CARL JOHAN SCHÖULTZ

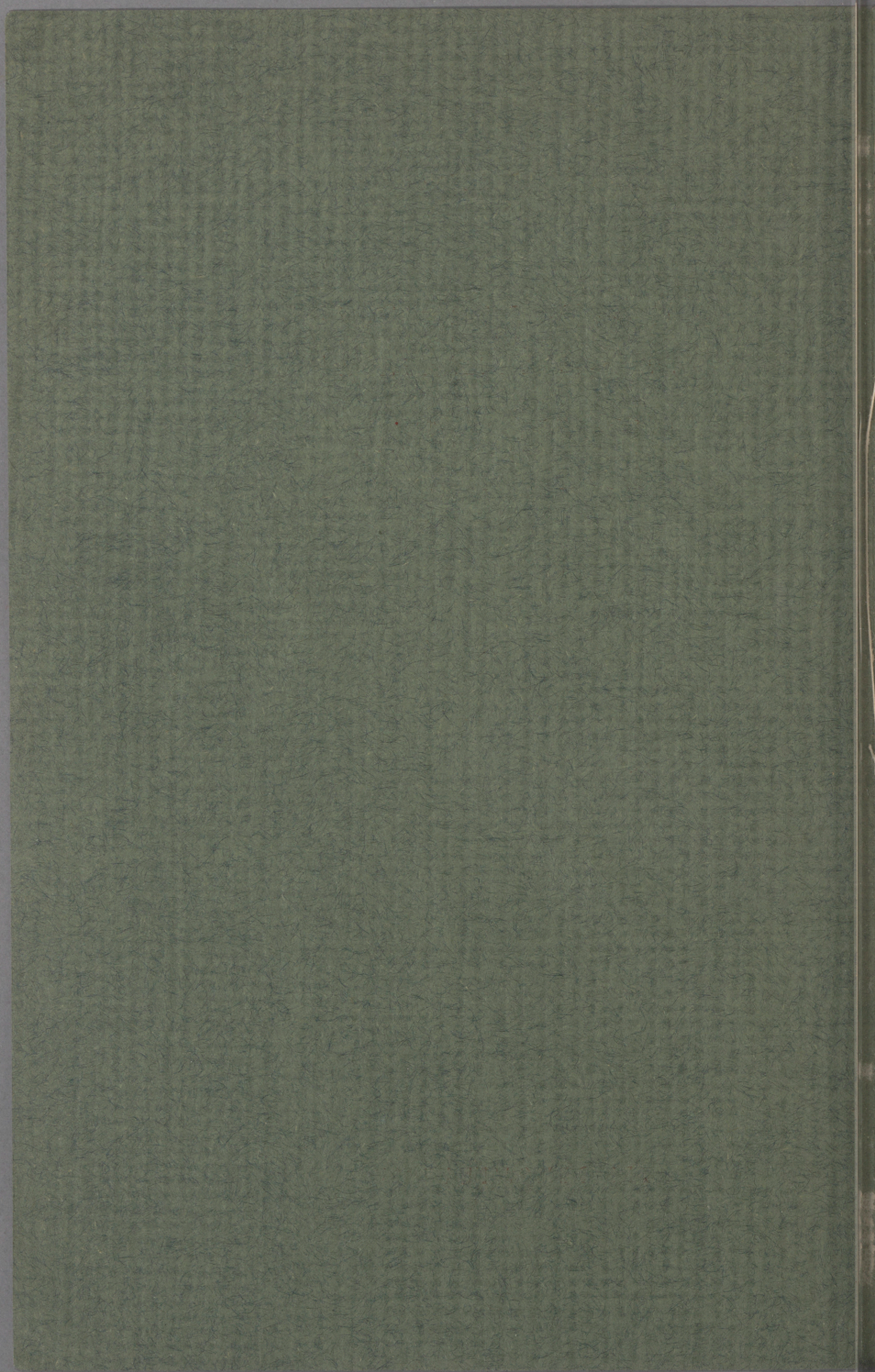
Vitt.
Sw.
(Wv.)
o

ATOMENS DRÖM

ÅBO DEN 20 JANUARI 1910

X53/1078

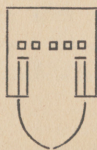

*Fr. Strandell med tillägg
från författaren*

ATOMENS DRÖM

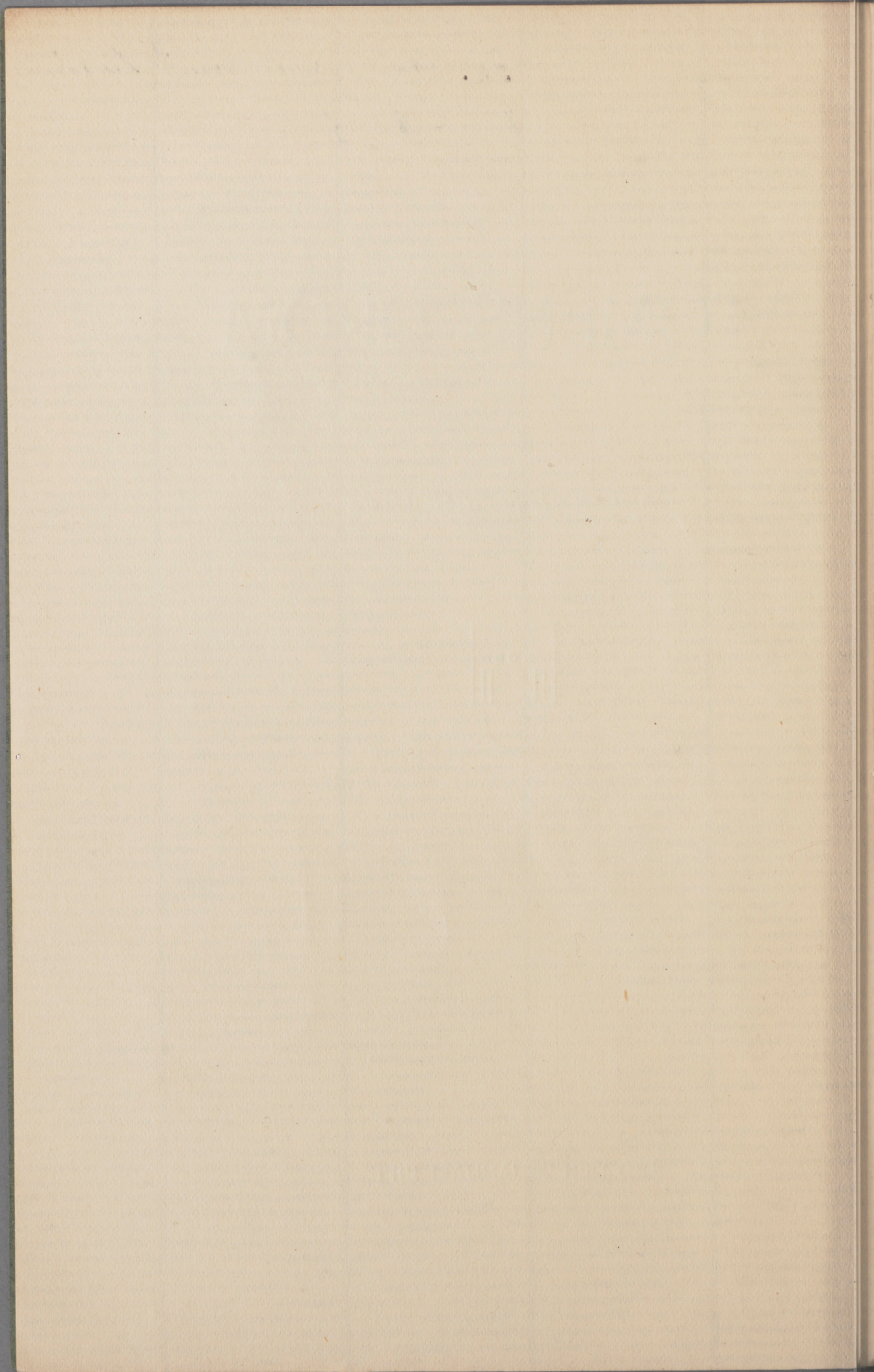
AV

CARL JOHAN. SCHOULTZ

ÅBO DEN 20 JANUARI 1910

Atomens dröm.

Djupt i ödemarken i ett öde land
Står jag vilsegången med min staf i hand.
Det är vinterafton — stjernehären ser;
Från sin höjd mot jordens skumma dälдер ner.
Sparsamt snön sig breder öfver blommors bår,
Och i rimfrost skimra skogens träd och snår.
Det är tyst och stilla, men en aning för
Till mig röster spåda, som min ande hör.
Tjust jag lyss till talet mellan andar två;
Andedräkten dämpas, pulsen upphör slå.
Till en ande vorden tyckes jag också —
Och jag ser dem båda som atomer små,
Ser dem vid hvarandra i en iskristall,
Talande så här i vinternatten kall.

„O Siva, det är du! Att dock omsider
Mig lyckan unnats att dig återse!
Vi voro bundna, det var längese'n,
Med syskon kära till en pärla ren,
Som hade sänkt sig ur en sommarsky
Att åt en blomma gifva fågring ny.
Ur pärlans hvälfning mot en högre verld
Vårt andeöga riktade sin färd
Det sökte lösning där på gåtan spana
Om lifvets hem och målet för vår bana.
Jag minnes, Siva, våra tankars flygt
Och se'n vår vanmakt vid dess ändalykt.
Och samma känsla har sig städse röjt,
När jag mot samma mål min tanke höjt.
Det är blott lifvet, som kan gåtan lösa,
I oförstånd vi våra tankar slösa“.

„Det synes rätt, Oimi, att så det är,
Ty hvarje steg mot gätans lösning bär,
Men dock till aningar sig anden höjer
På väg där forskningen sin vinge böjer.
Jag leddes engång fram på denna stig;
Hvad jag förnam, jag vill förtälja dig.
Dock innan bort jag täckelset vill draga,
Som höljer denna underbara saga,
Jag vill dig säga, att det var en dröm,
En dröm så djup, som själfva tidens ström.
Miljoner sollif, lagda till hvarann,
Ej kunna mäta upp den tid, som svann
Till detta nu allt från den fjärran stund,
När upp jag vaknade utur min blund.
Och hvilken rymd af tid därintill runnit
Min andetanke ej ännu förnummit.
Min dröm jag drömde, innan bojan brast,
Som band mitt lif i medvetslöshet fast“.

„Hur sällsamt, Siva, att din morgonväkt
Likt min af drömmar varit öfvertäckt!
Jag väntar nu med utsäglig tjusning
Att genom drömmars töcken se en ljusning.
Säg, säg, o Siva, hvilken vishets skatt
Du drömt dig till i evighetens natt?“

„Jag drömde då, att ur en eld så het
Som alla verdars glöd tillsammanhopad.
Men likväl för mitt väsen namnlöst ljuf,
En gnista lik, med myriader likar
Jag slungades i evigheten ut.
Och lågan ljuf, så i atomer splittrad,
Var icke mer; dess lif gått upp i oss.
Dock dröjde minnet af vårt ursprung qvar
Den hemska ensamhetens qual att öka.
Jag fick behof att vända om tillbaka
Att åter flammans ljufva värme smaka.
Och längtan väldet tog utaf den makt,

Som dref mig ut i evighetens natt.
Den ledde mig, fast famlande, igen
Åt motsatt håll att söka upp mitt hem.
Då korsades min väg i mörker djupt
Utaf en like stadd i samma sträfvan;
Som stjernestrålen, utaf drifva bruten
I månljus qväll, så matt hon röjde sig.
Men när hon varsnat mig, så ljust hon log,
Att djupt min varelse af lycka skäljde.
„Hvart går, o syster, säg“, jag henne sporde,
„Din väg i denna djupa, öde natt?“
Hon mig: „Ack vän, att hemmet åter spana
Mitt eldhem strålände, min ursprungshärd,
Och ändå, sorgsna vän, min tanke säger:
„Förgäfves söker du, det finns ej mer“.
„Kom dock“, jag sade, „låt oss följas åt,
Fast hopplös äfven jag min längtan följer“.
Och liksom stråle sig till stråle sluter,
Förenta till blott en, men skilda dock,
Så äfven vi i kärlek oss förente
Att söka hvad? O, hvad ej mera fanns!
Och så vi famlade, tills åter en
Sig slöt till oss och sedan fler och fler.
Vi möttes ständigt utaf grupper nya,
Och i vår blindhet gingo vi ihop
Och sammanflöto eller skildes åt.
Ju kärleksfullare vi oss förente,
Dess större sällheten blef för oss ock,
Men större ock personlighetens offer
Blef för det helas enhet och bestånd.
Jag lärde då, hvad jag ej vetat förr,
Att friheten som lyckan äger värde,
Och från den stunden dubbel blef min sträfvan:
Att frigjord blifva och att lycklig bli.
Men ej hos mig blott denna tanke vaknat,
Den genomträngt hvarenda individ.

Hur dyrt, Oimi, det vetandet oss blef,
Jag vet ej, men vår barndom var förbi,

Förbi vår oskuldsfulla barnatro,
Förbi vår lycka och förbi vår ro.
Vårt samlif framskred likasom förut;
Men med det dubbla syftet för vår sträfvan
Det blef på mödor och på kval så rikt,
Att ofta man af vanmakt fann sig gripen.
Dock genom mörkret som en balsam ljuf
Uppå de sår, vi gáfvo åt hvarandra,
Bröt ock ibland en stråle ljus och varm
Ur kärlekshärden hos en ädel syster.

Men tiden gick och utur kaos trädde
Samhällén ordnade omsider fram.
De byggdes opp på grund af all den lärdom,
Vi under kampen genom lifvet fått.
Godtycket som förut ej mer fick råda,
Det bands af lagar och af rättsbegrepp,
Och dessa växte med förbundens odling
Allt mer i enlighet med altets kraf.
Men framåtskridandet af grupper alla
Var ej detsamma under samma tid,
Fastän vi, delar, alla voro lika
Den gång vi började vårt lefnadslopp.
I många grupper delarne sig bundit
Så ordnad och harmoniskt och intimt,
Att grupp för grupp och för sig själfva äfven
De individer lika tedde sig.
I dessa likväl som i grupper alla
Atomen lefde tvänne skilda lif:
Ett själfviskt och försakande det andra —
Så var betingelsen för lycka sökt.
Dock innan odlingen så långt var hunnen,
Omätligt långa tidehvarf förgått,
Och utan tal förbunden voro äfven,
Vi under dessa hade genomgått.
Men lika tallösa som grupperns mängder
Förbundens olikheter voro ock.
Så oföränderliga voro många,
Att syskonskaran fann dem sakna lif.

Ett sådant tillstånd hos förbunden rådde,
När delarne förhöll sig passivt.
Men andra funnos mera framåtskridna
Med mål att samla alla till ett helt —
Ett fridens hem där vi atomer ringa
I kärlek slutna kunde sammangå
En obegränsad utveckling till möte.
De hade redan utaf lifvet lärt,
Att åtrådt hem ej fanns, men skulle danas
Af andarnas förmälning till en verld
Med mål mot harmoni, beständigt ökad.
Och som en salig bäfvan tanken lopp
Igenom andarna, ur elden borna.
I mörker djupt ett ljus den hade tändt,
Som lifvet gaf en ledning och ett syfte.
Och med en ifver, förr af oss ej känd,
Föreningslifvet skred mot sin förädling,
Ut i sitt sköte danande till lifs
Grupporganismer utaf alla värden,
Ifrån den enklaste som ämne röjd
Till individer, adlade af vishet,
Och gnistor, röjda knappt i altets famn,
Till solar med en energi omätlig —
Och alla skridande i kamp och äflan
Mot samma ljufva och sublima mål“.

„O, syster Siva, högt är målet visst
Ett splittradt hem i kärlek att förena
Men uppbars ej också i drömmens rike
Tron på en Gud — ett evigt allmaktsväsen
Som i sin kärlek danade atomen
Och tände lifvets gnista i dess hamn —
Ett lif med makt att sig i frihet växa —
I vishet och i kärlek honom lik?“

„O, vän Oimi, från lifvets morgongryning,
Tills vi en högre vishet hunnit nå,
Vår tanke spanade att lösning finna

På gåtan om vårt höga ursprungs hem.
Men endast aningen sin vinge sträckte
Så ändlöst djupt i tidens mörka famn;
Och denna, mattad af den långa färden,
Oss hviskade till svar: „förenen Er!
Förenen Er i kärlek till hvarandra,
Och I och hemmet skolen blifva ett!
Förenen Er, och ur er kärlek sträckes
Den svunna fadersfamnen fram mot Er.
I kärlek gick han opp i er atomer,
Af er i kärlek skall han danad bli“.
Och budet kärt, i aning till oss buret,
Till tro sig växte i oss andar fast,
Ett hopp ovanskligt tändande tillika,
Att helig åtrå skulle målet nå.

Men fastän trons och hoppets varma strömmar
Sig gjutit lifvande utöfver oss,
Blef dock vår bana mot det ljufva målet
Af irrgång bruten om och om igen.
Det var, när själfviskheten oss förledde
Att oss till furstar häfva i vårt lag.
Hur många mäktiga förbund af grupper,
Som upp till organismen redan nått,
Ja, individer, sväfvande som solar
Emot sin drömda lyckas höga mål,
I qvaf då gingo genom inre strider
Om vanskligt herravälde inom dem.
Så själfviskheten uti spåren följdes
Af köld och qual, förgängelse och död.
Atomerna, i evigheten borna,
I tiders tider icke kunde dö,
Dock hvarje felsteg fingo de försona
Med kamp förnyad för sitt helga mål,
Då organismerna, i tiden födda,
Ej fingo lida blott, men äfven dö,
Och fel, begånget utaf en bland alla,
Fördröjde hela altets framåtfärd.
Än smärtsamt gripes jag af dessa minnen

Af trældom, uppror, skilsmessa och död.
Än var jag bunden i en blomma ljuflig,
Sin kärlek vexlande i doft mot ljus,
Än i en tår ifrån en moders öga,
Fälld på förbleknad kind af älskadt barn.
Hvarhålst jag var, smög sorgen in i glädjen
Som mörka skyar öfver himmel ljus.
Men fastän sorgen stundom nattsvart bredde
Sitt tunga dok på vän vid vännens bår,
Bröt hoppets stråle äfven genom detta
Med löften ljufva om en framtids dag,
Då allt hvad döden ifrån honom tagit,
I kärlek skulle slutas i hans famn
Och sorg, med frid, till vemod sammangjuten,
I skimmer blekt sig öfver lifvet spred“.

„Men, syster Siva, bör jag så dig fatta,
Att vän, från vän af döden kallad hän,
Densamma engång skulle återgifvas,
Som då ifrån sin vän hon rycktes bort?“

„O, vän Oimi, jag såg det aldrig hända,
Att organism, i döden somnad hän
Och splittrad i sitt väsens ursprungsdelar,
Till samma väsen skulle danats om.
Igenom grafvens port fick ingen träda:
Ett minne var den hädangångne blott —
Ett minne för dess väsens delar många
Och för dess vänner, dem ej tiden nått.
Och hvad var hoppet, som så fagert blänkte
Igenom doket, svept af dödlig sorg?
Ett ringa bloss, som oförståndet tände,
Att leda tanken genom tviflets natt.
Ock funnos kollektiva individer,
Som i förgängelsen blott sågo slut
På samfundslifvet och på dess funktioner
I sin personlighet och sin gestalt.
Och ej ens namnet *jag* som sitt de buro —

De visste, att det namnet endast var
För evighetens, ej för stundens barn.
Dock äfven de af sorg och saknad grepos,
När döden skilt från dem en dyrbar vän.
Men sorgen med en sällhetskänsla mängdes
I tron på alla delars sammangång
Uti ett stort och kärleksrikt förbund,
När lifvet oförståndets skrankor brutit,
Som skilde delarna ifrån hvarann.

Sitt fortbestånd så grupperna dock nådde
Att i sitt sköte frön de alstrade
Utaf de bästa af sitt väsens delar,
Som fria vordna sedan växte ut
Med nya delar, modersgruppen lika
I daning, anlag, böjelser och lif.
Men som allt lefvande, så dessa typer
Förändring stegvis fingo undergå,
Om de af katastrofer ej föröddes
Till blott atomer utan likhetsspår.
För dig, o syster, som så länge lefvat
Och sett så mycket utaf lifvets ve,
Ej höfves mig att här försöka skildra
Den hemska ångest och de smärtans skrin,
Som utur spillrorna af verld förgången
Så hopplöst trängde hän mot evighet.
Förbarmande — hvar skulle sådan vinnas?
Fanns makt, som orsaks verkan skulle häft?
O, om en Gud allsmäktig hade funnits,
Vår klagan icke kunnat ohörd bli!

Men detta verdens hemska skri af smärta
Blott var en följd af allas oförstånd,
Då medlen ställdes framom ändamålet —
Det ringas skimmer framom altets ljus.
Min dröm är slut, jag velat dig förtälja
Dess innebörd i sina stora drag:
Atomens ursprung, vaknande till lifvet,

Dess utveckling mot vishet och dess mål,
Grupporganismernas af skilda värden
Tillkomst, ändamål och lif och död
Och sist af allt Gudomlighetens daning
Af altets sammanslutning till ett helt“.

„Din dröm, o Siva, fast än underbar,
I lifvets verklighet har ren besannats.
Tänk blott tillbaka på den tid som flytt;
Och *där* i lif hvad du i dröm förnummit
Skall te sig för din öppna andeblick
I bilder, omisskänneligen klara.
Jag fröjdas öfver likheten, som råder,
Ty däri jag bekräftelse, fast svag,
På mina tankar öfver lifvet finner“.

„Din fröjd, o syster, kärligt delar jag;
Mot heligt mål den jublande sig höjer.
Den randas nog engång, den ljusa dag,
När själviskheten sig besegrad böjer,
När vi atomer, liknande hvarann,
Till största enighet och vishet hunna,
Den ljuftva lågan, som för oss förbrann,
I kärleksfull förening tända kunna“.

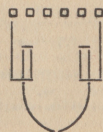
„Haf tack för denna stund af salig fröjd!
Haf tack för vetandet, du uppenbarat
från lifvets morgon till dess middagshöjd!
På många frågor har din dröm mig svarat;
Vi möttes i vår barndomstid en gång,
Och nu i ungdomen vi fördes samman
Och träffas säkert efter kampen lång
Som syskon kära uti Gudaflamman“.

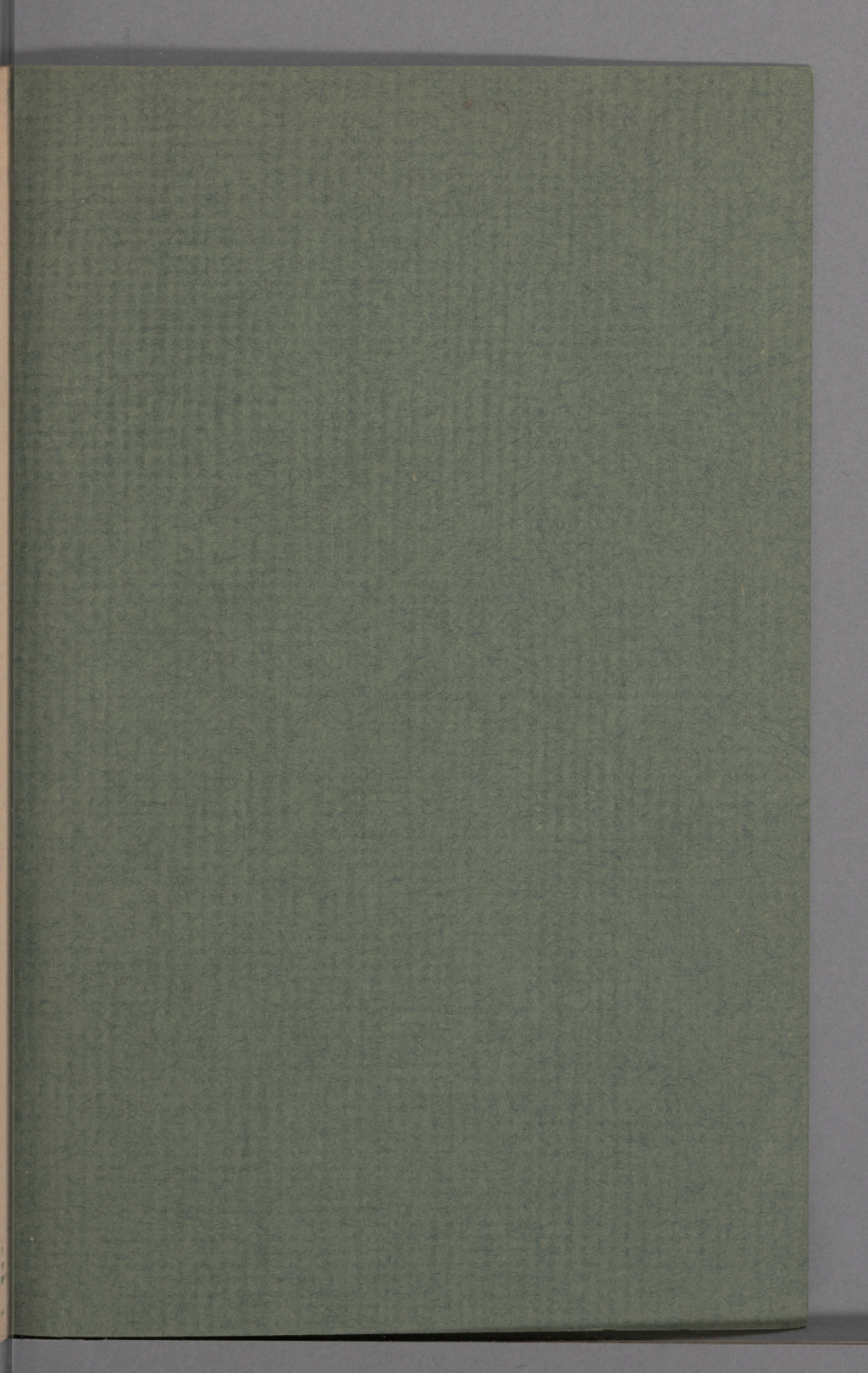
Förnimmelsen var slut. Mot stafven stödd,
Jag fann mig väckt till jordelifvet åter.

Min barnaverld i spillror låg förödd,
Men ej dess fall mitt nya jag begråter,
Ty allt — från stjernorna i rymdens sal
Till träd och snår och drivvans iskristaller
Samt allt hvad ögat ser i isad dal
Och allt som inom andens synkrets faller —
Nu är så ljust och strålande mot förr,
Nu synes äga lif i högre mening,
Och genom grafvens skenbart trånga dörr
Stå nu och framtid i sublim förening.
Hvad mer, om jaget blott en bölja är,
Som lifvets stormar häft ur andeverlden —
Som endast varar, tills den återbär
Sitt ringa flöde, där den ändar färden!
I mig dock kämpa för ett heligt mål
Miljarder gudaborna verldsatomer;
I mig en gnista bäres till det bål,
Hvars flammor än blott skymta som — fantomer.

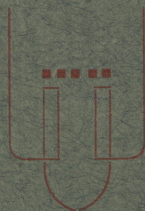
Utaf atomens dröm jag lärdom får,
Att allt, som sig af lifvet uppenbarar,
Af andesammanslutningar består,
Ej af substans, som vetandet förklarar.
Den lärdomen mig sparar mödans qual,
Att andens samband med substansen söka,
Den öppnar ock för mig en källa sval,
Där jag om lifvet kan min kunskap öka.

Åbo den 20/1 1910.

TRYCKT HOS
ÅBO TRYCKERI
OCH TIDNINGS
AKTIEBOL. 1910

Strandberg 353 H